

NIEUWSBRIEF DANTE ALIGHIERI TWENTE

Enschede, december 2019

Cari soci,

In 2021 is het 700 jaar geleden dat Dante Alighieri is overleden. In het tweede kwartaal van dat Dantejaar zullen er bij alle comitati in Nederland speciale activiteiten plaatsvinden in een nog vast te stellen Danteweek. Wij in Twente zullen daar uiteraard ook aandacht aan besteden, wij houden u graag op de hoogte van onze ideeën hoe aan Dante-700 invulling te geven.

Inmiddels is het bijna januari 2020 en de eerste bijeenkomsten dienen zich aan. Zie ons voorjaarsprogramma hieronder met een toelichting op de inhoud van de eerstkomende twee voordrachten.

En natuurlijk komen in deze nieuwsbrief ook weer onlangs verschenen boeken van Italiaanse schrijvers ter sprake en attenderen wij u op andere leuke/interessante culturele manifestaties.

Overzicht van de bijeenkomsten voorjaar 2020 [klik hier](#)

De lezing 'Roma femminile' van mevrouw drs Marian van Caspel-van Til, [kunsthistorica](#)

Rome associëren we met mannelijkheid: keizers, consuls, gladiatoren en pausen. Zelfs de stichter was een man. Maar deze Romulus was een afstammeling van Venus, de godin van de liefde, van 'Amor': als je ROMA achterstevoren leest dan kom je bij de liefde uit! 'Het vrouwelijke' als ingang tot Rome levert een frisse kijk op de Eeuwige Stad.

Tijdens deze lezing verkennen we de vrouwelijke kwaliteiten van de stad aan de hand van monumenten uit de klassieke oudheid, maar ook Goethe, Fellini en Anna Magnani komen voorbij.

Anna Magnani speelde onder meer 'mamma Roma' in de gelijknamige speelfilm van Pasolini. Voor velen is zij de belichaming van Rome, de essentie van de Romeinse ziel.

We 'bezoeken' onder meer het Ara Pacis, het Altaar van de Vrede, dat Aeneas als stamvader van Rome laat zien. In een prachtig reliëf is zijn vermeende moeder, Venus Genetrix, uitgebeeld. Er vlakbij, ook op het Marsveld, bevond zich de grootste Egyptische tempel van het oude Rome, gewijd aan de Egyptische godin Isis, die zeer populair was onder de Romeinen.

De Vestatempel op het Forum Romanum herinnert aan de Vestaalse maagden, die in de Romeinse tijd de belangrijkste vrouwen van Rome waren. Hun belangrijkste taak was het vuur in de tempel, gewijd aan de godin Vesta, aan te houden. Een van de Vestaalse maagden was, zo vertelt de mythe, Rhea Silvia. Zij brak de belofte van kuisheid en zou de moeder worden van Romulus en Remus. De stad had ook een eigen godin, Dea Roma. Deze werd vereerd in de reusachtige tempel van Venus en Roma, die door keizer Hadrianus tussen het Forum en het Colosseum werd opgericht. Het Isola Tiberina is een eiland in de Tiber. Nog steeds is te zien dat het de vorm van een schip had. Het eiland was gewijd aan de god van de geneeskunst Asklepios. De slang waarmee hij wordt uitgebeeld wijst op de band die hij van oorsprong met de moedergodin had.

De lezing 'Kunstschaten van Turijn' van drs Aldwin Kroeze, kunsthistoricus

Net als vele andere steden van de laars heeft ook Turijn een rijk verleden. De wortels gaan verder terug dan de Romeinen en bovendien kan niet elke stad erop pochen de hoofdstad van een land te zijn geweest. Het is een stad met een bijna onvoorstelbare rijkdom op cultureel gebied. Van een der mooiste musea op Egyptisch gebied tot rococo-jachtpaleizen of wat te denken van de floreale Jugendstil of de vele projecten op het gebied van eigentijdse kunst.

Tegelijkertijd lijkt het toerisme nog amper door te hebben wat voor moois deze stad te bieden heeft. Waar men in Rome, Florence en Venetië struikelt over de mensen, is het statige Turijn in vergelijking daarmee een oase van rust.

In de lezing wandelen we door de stad en haar geschiedenis. We ontmoeten de vele "Kareltjes" die het hier voor het zeggen hebben gehad en leren de stad in de diepte en breedte kennen. Van zeldzame fresco's uit de 14^e eeuw via de duizelingwekkende behuizing van een prachtig filmmuseum tot aan gloednieuwe gebouwen van wereldberoemde star architects als Renzo Piano en Norman Foster. Daaronder ook de Holden School van Alessandro Barrico met docenten als Davide Longo en oud-leerlingen als Paolo Giordano.

Los van de truffels zal "kunstschaten van Turijn" een smaakvolle meergangenmaaltijd zijn; een maaltijd die het risico in zich draagt de luisteraars hongerig achter te laten.

– Tentoonstellingen

In het Foam Fotografiemuseum in Amsterdam is tot 19 januari 2020 de tentoonstelling **'Materia Impura'** met werken van **fotograaf Lorenzo Vitturi** te bewonderen.

Lorenzo Vitturi (Venetië, 1980) onderzoekt stedelijke veranderingen, processen van culturele vermenging, en de bewegingen van mensen en goederen in een globaliserende wereld. De vader van fotograaf Lorenzo Vitturi besloot in de jaren zestig een Murano-glasfabriek te openen in Peru. Daar ontmoette hij zijn toekomstige vrouw, de moeder van Lorenzo. Lorenzo's nieuwste project 'Caminantes', onderdeel van de tentoonstelling die nog tot 19 januari te zien is in het Foam, is geïnspireerd door deze interessante familiegeschiedenis. De jonge fotograaf gebruikte materialen die hij tijdens zijn reizen tussen Italië en Peru vond en maakte hier tijdelijke sculpturen van die symbool staan voor de snel veranderende geglobaliseerde wereld waarin culturen samensmelten. Van scheppen, vernietigen tot herscheppen – en weer opnieuw. Op de foto's van Vitturi zien we een kakofonie van textuur en kleur. De camera documenteert de geïmproviseerde en tijdelijke sculpturen en interventies in het landschap waardoor ze toch blijven bestaan.

'Mondo Mendini', de wereld van Alessandro Mendini, in het Groninger Museum loopt t/m 5 mei 2020. Heeft u deze tentoonstelling nog niet gezien? Zoals u ziet, u heeft er nog ruim de tijd voor.

– **Films**

De in de vorige nieuwsbrief vermelde film **'Martin Eden'** is later in première gegaan dan oorspronkelijk de bedoeling was. Maar is inmiddels vanaf 21 november in Nederland te zien. Misschien komt hij nog in Hengelo of Oldenzaal.

Voor een volgende Italiaanse film, **Il Traditore**, is de premièredatum 16 januari 2020 in Concordia, Enschede.

'Il Traditore' is het waargebeurde verhaal van Tommaso Buscetta, een Siciliaanse maffiabaas die als eerste grote prominente figuur binnen de maffiawereld in 1980 een informant wordt.

Begin jaren '80 bereikt de strijd tussen de verschillende maffiac clans in Italië een hoogtepunt.

Tommaso Buscetta, een hooggeplaatst lid van de Cosa Nostra, duikt onder in Brazilië. Intussen worden zijn vertrouwelingen één voor één vermoord. Wanneer Buscetta opgepakt wordt door de Braziliaanse politie en vervolgens uitgeleverd aan Italië, neemt hij een beslissing die de geschiedenis zal veranderen: hij zal als eerste de omertà doorbreken en de interne werking van de organisatie publiek maken.

De regisseur is Marco Bellocchio, bekend o.a. van de film Vincere, die de relatie tussen [Benito Mussolini](#) en zijn eerste vrouw [Ida Dalsler](#) vanuit het standpunt van Ida Dalsler en hun zoon Benito Albino vertelt.

– Boeken

Hierbij volgt een hele rij boeken om de lange donkere winteravonden te veraangenamen.

Andrea Camilleri: 'Jacht op de schat' (€20,90) Thriller

Het is rustig in Vigata; Montalbano zou Livia eindelijk eens kunnen opzoeken. Maar de rust wordt verstoord: een geschrift bejaard koppel, broer en zus, beiden zeer vroom, begint op voorbijgangers te schieten. Montalbano moet aan de slag. En er gebeurt meer: een opblaasbare sekspop duikt op, een mooie jonge vrouw verdwijnt spoorloos en Montalbano ontvangt vreemde gedichten. Er blijft geen tijd over voor de inmiddels pissige Livia. Tot alles is opgelost.

Andrea Camilleri (Sicilië, 1925-2019) begon zijn carrière als theaterregisseur. Hij bracht onder anderen Beckett en Ionesco op het toneel. Op latere leeftijd is hij romans en detectives gaan schrijven – en hij is er nog niet mee opgehouden. "De vorm van water" was zijn eerste Montalbano, in 1994. "Jacht op de schat" is het zestiende avontuur. Van deze commissaris, de Siciliaanse Maigret, zijn in Italië drie miljoen exemplaren verkocht.

Stefonia Auci: 'De Leeuwen van Sicilië' (€20,99) Historische roman

Wanneer in 1799 een aardbeving hun dorp verwoest, besluiten de broers Paolo en Ignazio Florio naar Palermo te verhuizen. Het zal het begin zijn van een ongelooflijke reis waarin de leden van de familie Florio tot de ongekroonde koningen van Palermo uitgroeien. Ze staan vandaag de dag nog steeds bekend als 'De leeuwen van Sicilië'. Vanuit een klein handeltje in specerijen lukt het de broers om als tonijnvissers en metaalbewerkers een zakenimperium op te bouwen. Als Paolo's zoon Vincenzo Florio het geheim van de Marsala wijn weet te ontsluiten, neemt hun macht en rijkdom een nog hogere vlucht.

Marco Rossari: 'De honderd levens van Nemesio' (€26,99) Historische roman

De beroemde schilder Nemesio Viti wordt honderd jaar en dat moet gevierd worden met een grote expositie over zijn leven en werk in Milaan. Geboren in 1899 maakte hij twee wereldoorlogen mee, vocht bij de partizanen, maakte furore bij de futuristen, werd orthodox communist, en ontmoette grootheden als Picasso, Hemingway en Billy Wilder. En een niet onbelangrijke liefhebberij van Nemesio waren de vrouwen – in een kleine eeuw tijd versleet hij er vele en verwekte enkele kinderen. Tijdens de ceremonie krijgt Nemesio, inmiddels samenwonend met zijn verzorgster, een beroerte en raakt in een coma. De enige nabestaande is zijn zoon Nemo, die een grote afkeer van hem heeft en niets met hem te maken wil hebben. Maar terwijl Nemesio op zijn sterfbed ligt, droomt Nemo 's nachts over het bijzondere leven van zijn vader. Hij wordt meegezogen in honderd jaar Italiaanse geschiedenis en gaandeweg begint hij te begrijpen waar zijn eigen wortels liggen. Eindelijk komt Nemo uit de schaduw van zijn beroemde vader.

Matteo Righetto: 'Over de grens' (€19,99) Roman

Jole, de vijftienjarige dochter van een tabaksboer, gaat voor het eerst mee met haar vader om tabak de grens over te smokkelen naar Oostenrijk. Ze beseft hoe gevaarlijk de tocht zal zijn. Smokkelaars, grenswachters, wilde dieren, hoge bergpassen, woeste weersomstandigheden – maar ze is ook razend trots dat haar vader haar meevraagt.

Tijdens de tocht krijgt hij een ernstig ongeluk en dat dwingt Jole in één klap haar toekomst dromen op te geven en de kostwinnaar voor haar familie te worden. Zonder de extra inkomsten door smokkel overleven de tabaksboeren immers niet. Een hooggelegen, bergachtige grensstreek tussen Italië en Oostenrijk vormt het decor voor deze korte, intense roman, en de eerste van drie. Een intiem en tegelijk episch verhaal.

Letizia Pezzali: 'Altijd' (€20,99) Roman

Giulia is tweeëndertig en verdient meer geld dan ze kan uitgeven. Ze werkt bij een grote bank in Londen, heeft geen tijd voor zichzelf, en haar vriendschappen gaan niet verder dan social media en wat casual seks. Ze verlangt hartstochtelijk naar zingeving in haar leven.

Wanneer de Brexit haar tot een keuze dwingt, besluit Giulia om terug te gaan naar haar geboortestad Milaan. Enerzijds is ze opgelucht dat ze een punt kan zetten achter haar verblijf in Londen. Anderzijds beseft ze dat ze in Italië haar verleden onder ogen zal moeten komen. Want de heftige verhouding die ze tijdens haar studie had met een oudere getrouwde man, heeft ze nooit helemaal achter zich kunnen laten.

Roberto Pennino: 'Forza Olandesi' (€20,00) Nederlandse voetballers in Italië

'**Forza Olandesi** – van pioniers tot wereldburgers in de Serie A' gaat over de avonturen van de Nederlandse voetballers in Italië.

In 1949 wordt Faas Wilkes de eerste Nederlandse prof die in Italië gaat voetballen. Wilkes groeit uit tot sterspeler van het Milanese Internazionale. In een tijd dat buitenlandse reizen voor weinigen zijn weggelegd, wordt hij nagevolgd door landgenoten zoals André Roosenburg, Karel Voogt en Wim

Lakenberg.

Jaren later wordt Michel van de Korput ingelijfd door Torino en strijkt wereldster Ruud Krol neer in Napels. Ze zijn al meer gewend dan de generatie Wilkes, maar komen desondanks terecht in een wereld waarin vrijwel niemand Engels spreekt, contact met Nederland sporadisch is en zij vooral buiten het blikveld van de Nederlandse fans hun wedstrijden spelen.

In 1987 investeert Milan in het meest gewilde duo van Europa: Ruud Gullit en Marco van Basten. Maar het is Frank Rijkaard die als eerste, zij het nog als gastspeler, het rood-zwarte shirt mag aantrekken. In Nederland zijn de successen van het trio wekelijks via Studio Sport-samenvattingen te volgen. AC Milan wordt in die jaren een beetje van 'ons'.

Als Wesley Sneijder aantreedt voor Internazionale zijn voetballers wereldburgers geworden. Ze maken hun volgende tussenstop bij de club die het meest betaalt. Dankzij internet bestaan afstanden niet meer. Landgenoten kunnen Sneijder via betaalzenders live volgen.

Stijn Vennik: 'Van gladiatorenkeizer tot gepensioneerde tiener' (€17,50) Geschiedenis

Het laat-Romeinse rijk wordt in de geschiedenis vaak kort besproken. Komt het al aan bod, dan niet zelden in hoofdlijnen. En dat is jammer, want het is een fascinerende periode waarin veel gebeurde. De problemen in het Romeinse imperium stapelden zich op en veranderden het rijk grondig. Als de Romeinen niet al zelf onderling ruzie maakten, dan vielen er wel gewelddadige volkeren binnen. Ook de opkomst van het christendom was een ontwikkeling die niet zonder slag of stoot verliep. Aan de hand van levensbeschrijvingen van de Romeinse keizers neemt historicus Stijn Vennik ons mee langs de belangrijkste gebeurtenissen van die tijd. Hij doet dat op historisch verantwoorde wijze, waarbij hij de merkwaardigste verhalen uit de spaarzame bronnen niet schuwt.

Antonio Scurati: 'M. De zoon van de eeuw' (€35,00)

Over dit boek – al aangestipt in de nieuwsbrief van afgelopen oktober – kunt u een mooi artikel lezen in de Groene Amsterdammer van 16 oktober. Ook de Volkskrant en de NRC hebben er aandacht aan besteed. Al deze recensies kunt u op internet terugvinden.

– Lezingen e.d.

Naast de lezingen die ons comitato organiseert, noemen wij u ook enkele Italië georiënteerde voordrachten die in de regio van andere zijde worden aangeboden.

De lezing "**Caravaggio genie in Rome**" bij het Nederlands Klassiek Verbond in Enschede op woensdag 15 januari. Verdere informatie via tel. 053-4772656 of email: twente@nederlandsklassiekverbond.nl

De lezing "**Vergilius als profeet van Rome en Augustus**" bij het Nederlands Klassiek Verbond in Enschede op dinsdag 4 februari. Verdere informatie via tel. 053-4772656, email: twente@nederlandsklassiekverbond.nl

De cursus '**Purgatorio**' door mevrouw drs Jeanne van der Stappen op 5, 12 en 19 maart. Voor verdere informatie: zie de [website van U3L](#) (universiteit van de derde leeftijd).

– Overige mededelingen

De lezingen zijn in het Nederlands.

Gasten mogen één lezing gratis bijwonen zonder verplichting.

De locatie is:

Ariënsstaete (Liberein), Lijsterstraat 30, 7523 ET Enschede.

Aanvang: 19:30 uur, inloop vanaf 19:00 uur.

Het lidmaatschap van Dante kost € 40,00 per jaar of € 20,00 voor ondersteunende leden met recht op één gratis lezing per jaar.

Berichten via e-mail

Van een aantal leden hebben wij het e-mailadres. Als u uw mailadres doorgeeft, kunnen wij u gemakkelijk en kosteloos belangrijke informatie, zoals de nieuwsbrief, toesturen.

Wij wensen u van harte prettige feestdagen en een gelukkig 2020 toe.

Distinti saluti,

Dante Alighieri, comitato del Twente

Gon Koiter (redactrice)